

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ХУДОЖНЬОЇ ГІМНАСТИКИ

Катерина Чернобаєва

Науковий керівник: к.фіз.вих., доцент Дейнеко А.Х.

Харківська державна академія фізичної культури
Харків, Україна

Анотація. У роботі висвітлено хронологія подій у розвитку художньої гімнастики в Україні. З'ясовано що становлення та розвиток української художньої гімнастики є складним і багатогранним процесом, який включає в себе декілька ключових етапів і факторів. Показано, що Україна має висококваліфіковані тренерські кадри, які вкладають багато зусиль у підготовку молодих спортсменів. Проведене дослідження підтверджує, що Харків дійсно відіграє важливу роль у становленні української художньої гімнастики.

Ключові слова: Україна, художня гімнастика, тренерська діяльність, спортсменка, спортивні досягнення.

Вступ. Відомо, що художня гімнастика як вид спорту виникла і сформувалася в 1940 році. Гарний, ефектний, видовищний вид спорту зміг за короткий час свого становлення увійти в олімпійську сім'ю і не загубитися у великій різноманітності спортивних дисциплін [1]. Проте, витік української художньої гімнастики потрібно шукати в далекому 1935 році, коли в Харківському інституті фізичної культури під керівництвом надзвичайно обдарованого викладача Олександри Семенової-Найпак народжувалися перші композиції українських гімнасток [10].

Мета дослідження - узагальнити дані сучасної наукової та методичної літератури щодо становлення художньої гімнастики в Україні. **Завданням дослідження** є теоретично обґрунтувати становлення української школи художньої гімнастики. В якості **методів дослідження** використані теоретичний аналіз і узагальнення літературних джерел та ресурсів мережі «Інтернет».

Результати дослідження та їх обговорення. Становлення художньої гімнастики в Україні нерозривно пов'язане з іменем Олександри Михайлівни Семенової-Найпак, яка працювала в Інституті фізичної культури, що до війни знаходився в Харкові, а після війни у 1944 році був перенесений до Києва. Важливо відзначити, що саме О. Семенова-Найпак розробила перші кваліфікаційні програми та виховала перших українських майстрів спорту з художньої гімнастики [10; 11]. Серед учениць Семенової-Найпак була Валентина Зінченко – майбутня тренерка Альбіни Дерюгіної. За даними [5] Зінченко Валентина Савеліївна народилася у Харкові у 1912 році. Вона у 1934 році закінчила Державний інститут фізичної культури у м. Харків, де й працювала на кафедрі гімнастики під керівництвом О. Семенової-Найпак. У 1961 році Валентина Савеліївна отримала звання Заслужений тренер України. Починаючи з 1949 – перший голова Української федерації художньої гімнастики.

Наступне ім'я Альбіни Дерюгіної золотими літерами вписано в історію українського спорту. У 1950 році Альбіна Миколаївна вступила до Дніпропетровського технікуму фізичної культури на відділення художньої гімнастики. Далі вона продовжила освіту в Київському інституті фізкультури, після закінчення якого одразу розпочалася її серйозна тренерська діяльність. Слід зазначити, що наступні роки принесли справжнє визнання тренерського таланту Альбіни Миколаївни. У 1973 році чемпіонкою світу у групових вправах стала її учениця Жанна Васюра та Вікторія Серих, чемпіонка світу 1979 р. [7]. Крім того, донька Альбіни Миколаївни Ірина (улюблена її учениця та зірка художньої гімнастики 70-х років ХХ століття), перемогла на всіх змаганнях у 1977-79 роках і стала найкращою гімнасткою у світі [2; 9]. По завершенню яскравої спортивної кар'єри Ірина Дерюгіна разом з мамою Альбіною Миколаївною утворила тренерський дует, який виховав і відкрив світові талановитих гімнасток: Олександру Тимошенко, Оксану Скалдіну, Тамару Єрофєєву, Ганну Безсонову, Наталю Годунко та багато інших [3; 4].

Однією з ключових подій у становленні української художньої гімнастики після отримання незалежності (1991 р.) було заснування Національної збірної України яка стала представляти свою країну на міжнародних змаганнях під власним прапором. Під власним прапором українські гімнастки і нині продовжують вражати світ своєю майстерністю, відданістю та талантом, змагаючись за медалі та честь своєї країни. Нижче наведено деякі аспекти розвитку художньої гімнастики в незалежній Україні. Так в Україні (м. Київ) багато разів відбувалися міжнародні змагання серед яких: Чемпіонат Європи 2004 – Україна виборола друге командне місце, а Ганна Безсонова здобула срібну нагороду; Чемпіонат світу 2013 – Збірна України посіла друге загальнокомандне місце (1 золота медаль, 2 срібні та 2 бронзові); Чемпіонат Європи 2020 – Збірна України (Д. Баєва, М. Боднарчук, А. Возняк, М. Височанська, В. Юзвяк) здобула чемпіонське звання у вправах із 5 м'ячами [8].

У контексте дослідження привертає увагу те, що важливу роль у становленні української художньої гімнастики відіграє й Перша Столиця України – Харків. Сучасні харківські школи художньої гімнастики – одні з найсильніших в Україні, які відкривають світові талановитих гімнасток. Так ім'я Ніколь Красюк, члена збірної України, гімнастки з Харкова відомо у світі. Зазначимо, що у 2022 року, після того, як частина команди змінилася після Олімпіади-2020, її включили до національної групи. Після важкого старту через вторгнення в Україну вона дебютували на Кубку світу в Пезаро, посівши 11 місце в багатоборстві та 6 місце у вправах з трьома стрічками та двома м'ячами. Також у цьому році Ніколь брала участь у Чемпіонаті Європи (Тель-Авів) та світу (Софія). У 2023 році виступала в складі національної резервної групи на Універсіаді у Ченду, вигравши срібло в багатоборстві та бронзу з 5 обручами [6].

Висновки. Таким чином, становлення художньої гімнастики в Україні є складним і багатогранним процесом який відображає еволюцію даного виду спорту. Від перших кроків у спортивних гуртках до світових перемог українські гімнастки здобули світове визнання завдяки своїм вражаючим досягненням на

міжнародних змаганнях. Їх успіхи сприяють розвитку художньої гімнастики не тільки в Україні, а й у всьому світі.

Перспектива подальших досліджень: дослідження історії та традицій художньої гімнастики в Україні, включаючи роль спорту у формуванні національної ідентичності та культурної спадщини країни.

Список використаної літератури:

1. Андреева Р.І. Особливості побудови навчально-тренувального процесу гімнасток-художниць. Молода спортивна наука України. 2009. Т.1. С.6-9.

2. Блудова Елизавета, Дейнеко Альфія Легенда світової художньої гімнастики - Альбіна Дерюгіна. «Сучасні погляди молоді на фізичну культуру, спорт та здоров'я людини» : збірник тез наукової онлайн-конференції, 18 травня 2023 року. Харків: ХДАФК, 2023. С.20-23.

3. Дерюгіна Ірина Іванівна. URL : <https://culture.wikireading.ru/h6shLGcZ9f> (дата звернення 21.03.24).

4. Загребельна Ірина, Дейнеко Альфія. Легенда художньої гімнастики - Ірина Дерюгіна. «Сучасні погляди молоді на фізичну культуру, спорт та здоров'я людини» : збірник тез наукової онлайн-конференції, 18 травня 2023 р. Харків: ХДАФК, 2023. С.34-37.

5. Зінченко Валентина Савеліївна / В. С. Муха // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2010. Режим доступу : <https://esu.com.ua/article-16222>

6. Ніколь Красюк. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D1%96%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D1%8C_%D0%9A%D1%80%D0%B0%D1%81%D1%8E%D0%BA (дата звернення 03.03.24).

7. Почесні імена України – еліта держави. URL : ogost-ukraine.com.ua/project/index.php?project=piued2&id=796 (дата звернення 29.03.24).

8. Спорт в Україні. URL : https://vue.gov.ua/%D0%A1%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82_%D0%B2_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%96 (дата звернення 06.04.24).

9. Фомін С.К. Альбіна Миколаївна. Енциклопедія Сучасної України. [електронний ресурс]. Київ : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2023. Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-26291> (дата звернення 29.03.24).

10. Шельчук Н.О., Леонова В.А. Основи психофізичної підготовленості спортсменок з художньої гімнастики на етапі спортивного вдосконалення: навчальний посібник. Львів, 2004. 51с.

11. Яблоновська Аліна, Дейнеко Альфія Історичні аспекти розвитку художньої гімнастики в Україні. «Сучасні погляди молоді на фізичну культуру, спорт та здоров'я людини» : збірник тез наукової онлайн-конференції, 17 травня 2022 року. Харків: ХДАФК, 2022. С.86-89